

Vergaderjaar 1984–1985 Nr. 12a

17 297

Nadere regelen ten behoeve van transseksuelen omtrent het wijzigen van de vermelding van de kunne in de akte van geboorte

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR JUSTITIE¹
Vastgesteld 18 december 1984

De vaste Commissie voor Justitie brengt met onderstaande vragen en opmerkingen voorlopig verslag uit over het in haar handen gesteld wetsvoorstel, houdende *Nadere regelen ten behoeve van transsexuelen omtrent het wijzigen van de vermelding van de kunne in de akte van geboorte*.

Algemeen

De leden van de fracties van C.D.A., V.V.D., P.v.d.A. en D'66 konden instemmen met de strekking van het wetsvoorstel.

De leden van de C.D.A.-fractie onderkennen dat het wetsvoorstel raakt aan zeer ingrijpende feiten en gebeurtenissen in het bestaan van medemensen. In het algemeen zal men niet lichtvaardig overgaan tot de medische behandeling die vooraf moet gaan aan de toepassing van artikel 29a, het doen van het verzoek tot wijziging van de vermelding van de kunne in de akte van geboorte. Zij beseften daarnaast dat bedoelde behandeling mogelijk is, ook al krijgt het voorliggend ontwerp geen kracht van wet. Het wetsvoorstel is slechts het juridisch administratief sluitstuk – met de beoogde sociale gevolgen die van een juridisch-administratieve erkenning kunnen komen – van de medische mogelijkheden die gedurende de laatste dertig jaar zo zeer zijn vergroot.

Zij wilden er evenwel op wijzen dat het in theorie niet uit te sluiten valt dat het medische «aanbod», voorzien van de wettelijke mogelijkheid tot wijziging in de akte van geboorte, de «vraag» zou kunnen oproepen. Zij wilden daarom de nadruk leggen op de noodzaak dat voorwaarden zijn gesteld en dat de procedures die in het voorstel zijn neergelegd en zoals die door de minister van Justitie zijn toegelicht, zorgvuldig worden uitgevoerd.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. drongen er bij de minister op aan snelle invoering van het voorliggend voorstel te bevorderen nadat het kracht van wet zal hebben verkregen.

Zij vroegen zich af waarom de minister had nagelaten de tekst van artikel II van het voorstel aan te passen aan het voornemen dat hij in de Tweede Kamer heeft uitgesproken. Hij deelde immers mee de inwerkingtreding van deze wet niet afhankelijk te willen stellen van aanpassingen van andere

¹ Samenstelling:

Mw. Leyten-de Wijkerslooth de Weerdesteyn (CDA) (voorzitter), Wagemakers (CDA), Kuiper (CDA), Mw. J. H. B. van der Meer (PvdA), Van Veldhuizen (PvdA), Burkens (VVD), Heijne Makkreel (VVD), Glastra van Loon (D'66), Mw. Van Leeuwen (PSP), Hoekstra (CPN), Abma (SGP), De Gaay Fortman (PPR), Schuurman (RPF), Van der Jagt (GPV).

nog tot stand te komen wetgeving. Waarom bepaalt bijvoorbeeld bedoeld artikel niet dat de wet meteen, danwel dertig dagen na afkondiging in het Staatsblad van kracht wordt?

De leden van de fracties van de S.G.P., G.P.V. en R.P.F. bewaarden grote reserves ten aanzien van de materie die in dit wetsvoorstel aan de orde is, ook nadat zij zorgvuldig kennis genomen hadden van de met de Tweede Kamer gewisselde stukken en de in die Kamer gevoerde discussie. Het onverkwikkelijkt van het geheel zagen zij in het gegeven dat discussie over het onderwerp waarover in essentie gesproken zou behoren te worden, in het kader van dit wetsvoorstel eigenlijk buiten de orde is. De Kamer staat voor een voldongen feit.

Deze leden vroegen zich voorts af of het met dit wetsvoorstel wel gaat om geïsoleerde, incidentele wetgeving. Gaat het niet veeleer om een facetje van wat nu en in de toekomst langs de weg van medische manipulatie mogelijk is. Bij de parlementaire behandeling ter overzijde is immers reeds van meerdere kanten gepleit voor verdere maatregelen, voor verruiming van de mogelijkheden.

Kan het – met andere woorden – zijn dat de Kamer hier geconfronteerd wordt met een stukje van de puzzel zonder de voorstelling te kennen die tevoorschijn komt als alle stukjes op hun plaats liggen? Zou het niet zo kunnen zijn dat de voorstelling als zij in één keer en in haar totaliteit zou zijn onthuld, grote bedenkingen bij velen in de Kamer en in de bevolking zou hebben opgeroepen? Deze leden merkten op dat deze situatie zich al veel vaker heeft voorgedaan. Inhoudelijke discussie over zaken van medische ethiek blijft achterwege en de wetgever lijkt zich neer te leggen bij de geschapen toestand. Valt te verwachten dat deze gang van zaken blijft voortduren?

Historische achtergrond

Op blz. 11 en 12 van de memorie van toelichting geeft de minister een beschrijving van de voorgeschiedenis van het ontwerp. Hij herinnert op bladzijde 12 aan de geruchtmakende geslachtstransformerende operatie die in of kort na 1960 geleid heeft tot en adviesaanvraag van de toenmalige staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid bij de Gezondheidsraad. Overwogen werd het uitvoeren van een dergelijke operatie strafbaar te stellen.

Heeft, zo vroegen de leden van de fracties van S.G.P., G.P.V. en R.P.F., men na enkele voorlopige verkenningen de ontwikkelingen maar verder afgewacht en de kwestie op zijn beloop gelaten?

Lagen er wellicht te omschrijven overwegingen ten grondslag aan het «beleid» niet tot het initiëren van verbodswetgeving over te gaan.

Wil de minister bij zijn antwoord ook aandacht besteden aan de argumenten die (eventueel zijn meegewogen en wél voor verbodswetgeving pleitten.

Is toendertijd onderzocht of er in andere landen verbodswetgeving van kracht was dan wel werd overwogen? Hoe is de situatie nu?

Minderjarigheid

In het eerste lid van artikel 29a staat geen minimum leeftijdsgrens van 18 jaar bepaald, hoewel daarvoor van sommige zijden wel is gepleit, zo merkten de leden van de C.D.A.-fractie op. De minister heeft een dergelijk voorstel niet overgenomen uit het oogpunt van «deregeling». In verreweg de meeste gevallen zal en kan de bedoelde medische behandeling eerst na het bereiken van deze leeftijd worden toegepast. Toch achtte de minister het mogelijk – en ook dat voerde hij als argument aan – dat in een beperkt aantal gevallen deze medische behandeling vóór het bereiken van genoemde leeftijd kan aanvangen.

Op blz. 14 van de nota naar aanleiding van het verslag (op stuk nr. 10) antwoordde de minister dat, aangezien de minderjarige transsexueel handelingsonbekwaam is, de ouders of voogden als wettelijke vertegen-

woordigers van het kind het verzoek om wijziging van de geboorteakte moeten indienen. Hoe staat het in dat verband met de toestemming van ouders of voogden met betrekking tot de aanvang van de daaraan voorafgaande medische behandeling?

Hoger beroep

In artikel 29 van boek 1 BW dat de verbetering regelt van een akte die onvolledig is of een misslag bevat bestaat de mogelijkheid van hoger beroep tegen de beschikking van de rechtbank binnen twee maanden na dagtekening. Eerst nadat de beschikking in kracht van gewijsde is gegaan, kan zij worden ingeschreven. Waarom, zo vroegen de leden van de C.D.A.-fractie, is in het eerste lid van artikel 29d niet in een dergelijk beroep voorzien? Voorts rijst de vraag op welk moment de ambtenaar van de burgerlijke stand de akte van inschrijving in het register kan opnemen.

Kinderen

De leden van de fractie van de P.v.d.A. hadden kennis genomen van de gedachtenwisseling in de Tweede Kamer over de erfrechtelijke positie van buiten echt verwekte kinderen die door een transsexueel na wijziging van zijn kunne op het geboortebewijs, immers niet meer kunnen worden erkend. Ook zij achtten het van groot belang dat er duidelijkheid komt over de positie van deze kinderen. Kan de minister een overzicht geven van de mogelijke oplossingen voor het gesignaleerde probleem?

Verzoekers die de Nederlandse nationaliteit niet bezitten

Door aanvaarding van het amendement op stuk nr. 19 heeft de Tweede Kamer de termijn van drie jaar, die de regering in het derde lid van artikel 29a had opgenomen, vervangen door een termijn van één jaar. De leden van de fractie van het C.D.A. achtten – samen met de minister – deze wijziging geen verbetering. Sluit de formulering die bij amendement is gekozen inderdaad uit dat EG-passanten gebruik maken van deze regeling?

Kan de minister voorts mededelen op welke wijze de zaak geregeld is in de Zweedse, Duitse en Italiaanse wetgeving voor de personen, die de nationaliteit van die landen niet bezitten?

De leden van de fractie van S.G.P., R.P.F. en G.P.V. meenden uit de discussie in de Tweede Kamer te mogen opmaken dat de bewindsman niet erg optimistisch gestemd is over de mogelijke uitkomst van de «internationaal te nemen stappen, opdat ook elders wetgeving komt die op de Nederlandse gelijk». Is gebleken dat behalve in de Bonds Republiek en Italië weerstanden tegen een soortgelijke regeling bestaan? Zo deze weerstanden bestaan, van welke aard zijn deze dan en hoe krachtig?

Op welke wijze valt te verklaren dat in West-Duitsland en Italië wel wetgeving terzake tot stand kwam?

Evaluatie

De leden van de fracties van S.G.P., G.P.V. en R.P.F. memoreerden dat het voorgestelde artikel 29a doorslaggevende betekenis toekent aan de overtuiging van iedere Nederlander dat hij tot een andere kunne behoort dan in zijn akte van geboorte is vermeld. Welke betekenis wordt toegekend aan een zo mogelijk nog sterkere en nog dieper gewortelde overtuiging van iemand die achteraf ervan doordrongen is geraakt dat de behandeling ten onrechte heeft plaatsgevonden?

Heeft evaluatie plaats gehad in de gevallen waarin van bedoelde behandeling sprake was?

De voorzitter van de commissie,
Leyten-de Wijkerslooth de Weerdesteyn

De griffier van de commissie,
Dijkstra-Liesveld